

UNE HOMÉLIE DE ZACHARIE LE CATHOLICOS SUR L'ANNONCIATION

Zacharie le Catholicos (855–877), est connu notamment comme un des réformateurs du Tõnapatčar, ou commentaires des fêtes de l'année liturgique. Il figure dans ce cas à côté d'Aristakès, fils de Grégoire l'Illuminateur, de Cyrille de Jérusalem et de Moïse Kamrjadzorecî¹. L'homélie sur l'Annonciation n'est pas tout à fait isolée. On a sous le nom de Zacharie une homélie sur la Nativité dans le codex Matenadaran 3791, daté de 1453, fol. 42–50², une autre attribuée conjointement à Zacharie et Moïse Kerthol sur la Dormition dans le ms. Matenadaran 7443, daté de 1353, fol. 590–603³, et enfin une homélie sur la Dormition dans le codex Matenadaran 1007, du XIIe siècle, fol. 428–429⁴.

L'homélie qu'on peut lire ici se trouve dans le même Tõnapatčar 7443, daté de 1353, mais tout au début de l'année liturgique, fol. 15–21. Il y a entre ces deux homélies une parenté évidente dans la formule finale. L'homélie sur la Dormition décrit le travail du compilateur en utilisant la même comparaison des deux piécettes de la veuve de l'évangile (Lc 21,2), que l'on retrouve également dans le dernier paragraphe de l'homélie sur l'Annonciation. Fol. 603rb այլ զաղքատ իմոյ մտացս չարայարուժիւն բ հոգեկիր արանց զբանս ընդ միմեանս ընկալ ի հաճոյս քո, որպէս զ բ խերեւելս այլոյն *ayant fait l'amalgame de ces deux hommes spirituels pour te plaire, comme les deux piécettes de la veuve*. Cette formule est vraisemblablement celle de Moïse Kamrjadzorecî puisqu'il rassemble deux pièces non homogènes. Mais il connaissait sans doute la finale de notre homélie. Ces deux oboles de la veuve étaient, à l'origine, dans l'homélie de Zacharie Mat. 3791, fol. 50rb այլ ի յաղքատ եւ ի չքաւոր մտաց իմոց դուզնաքեայ զերաժշտական քանքարս քեզ յարմարեցից վերընկալ ի հաճոյն քեզ *à partie de mon intelligence pauvre et inhabile je tisserai ce menu talent lyrique offert pour te plaire*. Or, l'idée du talent de l'évangile (Matth 25,15), se trouve dans l'homélie parallèle attribuée elle à Jean Chrysostome, dans le ms. de Paris 117, fol. 163^{rb-c}, où il appartient certainement à un modèle grec. C'est justement cette probabilité d'un ou de plusieurs modèles dont se sert Zacharie qui donne à cette homélie un intérêt supplémentaire.

On a en effet dès le premier paragraphe une citation de 2 Sam. 24,15 dont une leçon «la troisième heure» ne se lit que dans la version syriaque⁵. Souvent par ailleurs, les citations s'écartent complètement de l'ancienne version arménienne, à tel point qu'il est à peine croyable que Zacharie n'use pas d'un modèle écrit dans une autre langue. Au paragraphe 4, on trouve le mois de Tešrin, avec la consonne correcte en syriaque. Un intermédiaire grec semblerait exclu. Mais à partir du chapitre 13, on trouve une entrée typique d'un grand nombre d'homélies grecques, du Ve au VIIe siècle.

Il est trop tôt, et il serait d'ailleurs trop dispendieux d'amorcer ici une étude des sources de Zacharie. Il est probable qu'il faille compter plusieurs modèles. On remarquera notamment

¹ Փ. Անթարեան, *Տօնապատճառ ժողովածուն, Բանբեր Մատենադարանի*, t. 10 (1971) է. 118.

² Օ. Նզանեան, Ա. Զեյթունեան, Փ. Անթարեան, *Ցուցակ ձեռագրաց Մաշտոցի անուան Մատենադարանի*, Հ. 1 (Երևան 1965) ս. 1085.

³ Id., Հ. 2 (Երևան 1970) ս. 533.

⁴ Id., Հ. 1, ս. 457. Nous publierons ce texte à Antélias, et en avons parlé à Erévan en septembre 1986.

⁵ The Old Testament in Syriac, II, 2 (Leiden 1978), p. 144.

combien les catégories cosmologiques de la création mélangent harmonieusement les conceptions grecques des quatre éléments et la symbolique orientale biblique qui est son pendant. On ne garde pas l'impression, dans l'énumération des chapitres 13 à 19, que les 20 invocations reproduisent une litanie déjà constituée. Les symboles mariaux sont réfléchis et dans l'ordre logique de la nouvelle création introduite grâce à l'incarnation.

Nous dressons ici un plan succinct de l'homélie afin de laisser percevoir par le lecteur l'armature de sa construction.

I. Gabriel premier témoin de l'Incarnation (1-12):

- 1 Témoignages scripturaires sur les ordres angéliques.
- 2 Chute d'un douzième des camps angéliques.
- 3 Asservissement de l'humanité par ces anges déchus.
- 4 Envoi de Gabriel à Zacharie pour l'annonce de Jean-Baptiste.
- 5 Discours préalable de Gabriel à Dieu sur l'envoi à Marie.
- 6 Dieu explique l'incarnation à Gabriel.
- 7 Descente de Gabriel auprès de Marie.
- 8 Crainte de Marie que ce ne soit un nouveau serpent.
- 9 Gabriel se disculpe d'être un nouveau tentateur.
- 10 Gabriel décrit l'incarnation à venir.
- 11 La virginité de Marie est cause de l'incarnation.
- 12 Gabriel témoin de l'Incarnation qui s'accomplit.

II. Louange de Marie par Gabriel en vingt stances (13-19):

Marie contient

- 13 Les séraphins, les tétramorphes, l'image du Père,
- 14 plus grand que la nature, force créatrice des êtres et du firmament,
- 15 soleil de Justice, source de l'Eden, inspiration d'Adam,
- 16 nouveau vêtement d'Adam, accès à l'Arbre de Vie, arche du salut,
- 17 le Dieu d'Abraham, de Jacob et de Moïse,
- 18 le Dieu du Sinaï, vu de dos par Moïse, désiré des prophètes,
- 19 accomplissement des prophéties, mystère caché avant les siècles.

III. Marie chez Elisabeth, partie narrative (20-21):

- 20 La réaction de Jean-Baptiste,
- 21 l'honneur fait à Elisabeth et l'introduction de IV.

IV. Louange de Marie par Elisabeth en dix-neuf stances plus courtes que celles de II:

- 22 Dieu des dieux, buisson ardent, gloire de race des femmes, second Adam,
- 23 fruit puis fleur universels, urne d'or, candélabre d'or,
- 24 encensoir, source, tente et myrrhe de l'ascèse,
- 25 colombe, temple, orient noétique, séraphin aérien,
- 26 chérubin charnel, toison de Gédéon, rocher de Daniel.

V. Conclusion du rédacteur.

- 27 Comparaison des deux piécettes de la veuve.

Si l'on compare les deux séries d'anaphores, on voit que la première s'adresse davantage à Celui qui est contenu dans la Vierge, tandis que la seconde conformément à sa position selon l'évangile, exprime davantage des attributs directs de Marie, par rapport au temple dont elle incarne les attributs à partir du moment où le Créateur est entré en elle.

Nous avons indiqué les principaux passages de l'Écriture dans la traduction. Certains passages sont cependant si connus que nous avons voulu éviter la surcharge. Chaque mot est en effet en quelque sorte codé par la Bible dans cette homélie.

MICHEL VAN ESBROECK
24 boulevard Saint-Michel
B-1040 BRUXELLES

Մատենադարան 7443, 15ա-21ա.

Հինգերորդ առուրն Տեառն Զաքարիայի Հայոց Կաթողիկոսի
յաւետիս ամենաւրհնեալ Աստուածածնին եւ միշտ կուսին Մարիամու:

1. Տէր մեր եւ Աստուած Յիսուս Գրիստոս ի գիշերին յորում մատնէր զինքն վասն կե-
նադործութեան տիեզերաց, կամելով զտարակուսումն իւրոց աշակերտացն երջանկաց եւ
մաքրեցելոցն պարաբառնալ, զաւրեմ վերահայցել ի ծնողէ իմէ, եւ ժամանեցէ ինձ այսր
երկրտասան բեւրս լեզեհոն զաւրացն՝ յանմարմին բանականացն. եւ կենաբարձցէ զդոսա:
Քանզի առ Սենիքերիմաւ ասէ, ել մի յիմանալի զաւրացն՝ հարիւր ութսուն եւ հինգ հազար՝
հար զգաւակ նոցա: Եւ առ Դաւթիւ մի հրեշտակ՝ յառաւատէն մինչեւ յերրորդ ժամ
առուրն, հար եւթնասուն հազար այր ի ժողովրդենէն: Նոյնպէս եւ աստ մի հրեշտակն
բաւական էր առ հասարակ ջնջել զհամաւրէն ազգն Հրէիցն: Բայց Տէրն կամեցաւ յայտնա-
բերել զթիւ անհուն հոգեղէն բանականացն, եւ զառաջնորդութիւն գերագունից հրեշտա-
կապետացն վերակարգել ի վերայ երանելեաց բանականաց:
- 15ա 2. Քանզի ինն դաս է աստիճանել ի ներքուստ ի հրեշտակացն մինչեւ ցգեղազոյսն վե-
րամ//բարձեալ Սերովբէս: Իսկ երկրտասան բանակք են թագակարգեալք՝ զոր Յակովբ
յաւրհնութիւնն ասէ՝ լերանցն յաւիտենականացն. որ են աստիճանեալ ինն դասք՝ եւ
բլրոցն մշտնջենաւորացն. որք են երկրտասան բերաւոր բանակք հրեշտակացն: Եւ Դաւիթ
ընդ մի թիւ շարակարգեալ ասէ՝ լուսատու եւ սքանչելապէս լերանցն յաւիտենից՝ որ կան
յանդադար փառաբանութիւն սրբոյ եւ երանելոյ երրորդութեանն: Արդ մի յերկրտասան
բանականացն՝ ընդվզեալ արարչին, եւ քանզի ոչ էր արժան միա վերաբնակիլ ի լոյսն ան-
մատոյց՝ վասն յանդուքն ապարասանութեանն յանչափս ամբառնալոյ իւրոյ. ի ստորինս
անկեալ կործանեցաւ, կողոպտեալ ի փառացն. եւ մերկացեալ ի սաստիկ ճառագայտիցն՝
եւ վասն յանդուքն ամբառնալոյն խաւար լեալ եւ ասացեալ:
- 15բ 3. Այլ ոչ վարկաւ արար ինչ զտեղի անկելոցն, թափուր եւ ունայն մնալով զբանա-
կետն ապաստամբելոցն՝ ընդդէմ ամբառնալ ամբարտաւանին: Առնէ ի նուաստ բնութե-
նէս ի հողանիւթ զանգուածոյս կենդանի մի. եւ տնկեալ զգեղապանձ՝ դրախտն յնդեմ.
ընդ//դէմ արեգականն: Եւ ի նմա զմարդն գործել եւ պահել զհրաման արարչին, եւ եւա-
նել լնու զբանակետն անկելոցն հրեշտակաց: Եւ տեսեալ ապաստամբին զբարիս մարդոյն
սահմանեալ ի բարերարէն, մախացեալ պատրանաւք, տարանջատէ ի յաւերժակայ
բաղձիցն, ի յոգնազանն տնկոց կամելով ի յինքն ըմբռնել զվայելչական տենչացեալ դը-
րախտին: Հրամանաւ արարչին չըջապահ հրեղէն սրով զդրախտն՝ պարփակէ: Իսկ անաւ-
րէն իշխանն ի գիւտս չարութեան փութացեալ, մեղաւք զմարդիք պաշարէ, ուսուցանէր
հեռանալ յարարչէն, եւ զամենեսեան յանաւրէն կռապաշտութիւն ձգէր՝ զմահ տարածեալ ի
մարդիկ: Թագաւորութիւն ի դժոխս յաւրինէր հոգիսն ի նմա ըմբռնեալ, անդ դադարէր զի
մի ոք ճողոպտեալ ի յերկինս թեւ արկիցէ:
- 15բ 4. Իսկ ի լրման ժամանակ (ի)ս, եւ ի սպառել յաւիտենիս, այցելութիւն արարչին ժամա-
նեալ՝ ծաւալեցաւ յարարածս որսալ զվիշապն կամակոր, եւ փրկագործել զգերեալսն ի
նմանէ: Վերակոչէ զԳաբրիէլ հրեշտակապետն, եւ հրամայէ երազապէս ի վայր իջանել
ի սուրբ քաղաքն Նրուսաղէմ, աւետիս տալով մեծ քահանային Զաքարիայի, զաւետիս
ծննդ//եան որդւոյ ի ծերացեալ որովայնէ. եթե հաւատասցէ քեզ իբրեւ ծերունին այն Աբ-
րահամ՝ համարեսցի նմա յարգարութիւն: Ապա թե ոչ լուիցէ քեզ, պատուհասեսցես ան-
թեան իմոյ առ մարդիկ: Յայնժամ վայր իջեալ Գաբրիէլ ի տաւնի տաղաւարահարացն:
Նախաժամանէ առ Զաքարիաս յեթներորդում ամսեանն որ է Թշրին. մինչ կայր քահա-
նայապետն առաջի սրբոյ սեղանոյն, ի ժամ խնկոցն, եւ տուեալ զողջոյնն ըստ հրամանի
արարչին դարձեալ եկաց առաջի Տեառն:

Le cinquième jour. Du seigneur Zacharie, le Catholicos des Arméniens, sur l'Annonciation de
la toute bénie Theotokos et toujours Vierge Marie.

1. La nuit où il se livra pour rendre la vie à l'univers, notre Seigneur et Dieu Jésus-Christ vou-
lut écarter l'inquiétude de ses bienheureux apôtres qui devaient être purifiés: «J'ai la force d'im-
plorer celui qui m'a engendré, et il me donnera à l'instant douze myriades de légions d'anges,
(venant) des campements des incorporels (Cf. Matth. 26,53), et il te portera à la vie». Car s'é-
tant adressé à Sennecherim, il vint une des troupes noétiques au nombre de cent quatre-vingt
cinq mille et elle frappa sa descendance (Cf. 2 R 19,35). Et en faveur de David, depuis l'aube
jusqu'à la troisième heure du jour, un ange frappa sept cent mille hommes du peuple (Cf. 2 Sam
24,15). Ainsi maintenant encore, un seul ange suffisait pour fustiger en une fois le peuple entier
des Hébreux. Mais le Seigneur désirait illustrer le nombre infini des campements spirituels, et
placer la primauté des archanges supérieurs au dessus des campements bienheureux.

2. Car à l'intérieur du monde angélique sont disposés neuf ordres jusqu'aux plus exaltés, les
Séraphins. En outre les douze campements sont couronnés (Cf. Heb 12,22), ceux que Jacob a
désignés dans les bénédictions: les montagnes éternelles qui sont les neuf ordres selon leur rang,
et les collines sempiternelles (Cf. Gen 49,26) qui sont les douze myriades de campements angé-
liques. Et David aligne le tout en une fois quand il dit: «Tu éclaires merveilleusement les monta-
gnes éternelles (Ps 75,5), qui sont placées dans l'éclat incessant de la sainte et bienheureuse Tri-
nité. Cependant l'un des douze campements s'est détourné du Créateur parce qu'il n'était pas
digne d'habiter dans les hauteurs inaccessibles, à cause de l'arrogance de la révolte en son or-
gueil démesuré, et il tomba dans l'abîme et se perdit, frustré de la gloire et dépouillé de ses
rayons éclatants. Et à cause de l'arrogance de l'orgueil il est devenu ténèbre et la profère.

3. Mais ce n'est pas par décret qu'il a créé quelque lieu de la chute, le camp des révoltés de-
meurant vide et néant à l'encontre de la révolte de l'orgueilleux. Il crée de la nature la plus
humble une pâte de terreau vivante, et ayant planté le merveilleux jardin dans l'Eden face au
soleil (cf. Gen 2,8), il y plaça l'homme pour travailler et pour garder (Gen 2,15) le précepte du
Créateur, et éviter de remplir le camp des anges déchus. Et lorsque le révolté eut vu le bonheur
de l'homme défini par le Créateur excellent, il devint hors de lui d'envie et de dépit à cause des
délices perpétuelles, en désirant arracher à son profit parmi les plantes variées la plus désirable
du paradis. Sur l'ordre du créateur, celui-ci entoure le paradis de tous côtés par l'épée de feu. Or
le prince impie s'empessa à trouver le mal, assiégea l'humanité avec les péchés. Il enseigna à
s'éloigner du créateur, et attirait tout le monde à l'idolâtrie impie, étendant la mort sur l'hom-
me. Il exerçait son empire dans l'enfer, y capturant les âmes, et il demeurerait là pour que person-
ne ne s'échappe et ne s'envole jusqu'au ciel.

4. Or dans l'accomplissement des temps et dans la consommation de ce siècle, aux temps de la
visite du Créateur, il s'est répandu sur ses créatures pour prendre en chasse le dragon tortueux,
et réaliser la délivrance de ceux qu'il tenait prisonniers. Il convoqua l'archange Gabriel et or-
donna de descendre en hâte dans l'abîme, à la ville sainte de Jérusalem, et d'apporter la nouvelle
au grand prêtre Zacharie, la nouvelle de la naissance d'un fils à partir d'une matrice qui a passé
à l'âge. «S'il te croit comme le vieillard Abraham, cela lui sera compté comme justification (Gen.
15,6). Mais s'il ne t'écoute pas, tu frapperas sa langue de mutisme, car celui qui naîtra d'eux se-
ra le héraut de mon économie auprès des hommes». Alors Gabriel descendit dehors dans la fête
de la Scénopégie, et il prévint Zacharie dans le septième mois qui est Tešrin, au moment où le
prophète se trouvait devant la table sainte, à l'heure des encensements, et il donna sa salutation
selon l'ordre du Créateur, puis retourna se tenir devant le Seigneur.

5. Պաւսեղաւ Տէր ընդ Գաբրիել եւ ասէ. էջ վաղվաղակի ի Գալիլեա ի քաղաք Նազարեթ առ սուրբ կոյսն Մարիամ, եւ պատրաստեալ յաւրինացես զնա ինձ տաճար, եւ առաքաստ բնակութեան իմոյ, եւ խորան իջլաւանաց: Եւ զարհուրեալ սրբոյ Հրեշտակապետին, տա-
 16ա՝ րակուսեալ վարանիւր. թե ո՞րպէս զանհաս եւ զանվայրափակ բնութիւնդ, որ երկինք եւ երկիր ոչ տանի եւ երկինք երկնից, եւ ոչ վեցթեւեան Սերովբէքն իշխեն հայել, զի՞արդ կոյսն Մարիամ զաւրել բաւեցէ տանել: Եւ տեսեալ ծանեալ ամենագետն որ զխորս քննէ՝ զտարակուսանս Գաբրիելի, ասէ ցնա. զի՞ վրդովիս Գաբրիել, քանզի տեղեակ եւ գիտակ եւ ամենակալ իմոյ զաւրութեանս, զի ոչ տկարանայ առաջի իմ եւ ոչ ինչ: // Զի զոր եսն կամեցեալ ակնարկեմ, ամենայն ի լրումն եկեալ գոյանայ: Զի որպէս կամեցայ, տարաւ զիս խուղն Աբրահամու, եւ մորենին յանապատին: Եւ Յակովբու ետու զաւրութիւն. Ժուժկալ եալ ի գատէ մարտութեան առաջի իմ եւ ոչ սատակեցաւ, որպէս մորենին ոչ հրկիզեցաւ: Սոյն գունակ իջից յորովայն սուրբ եւ երջանիկ կուսին եւ անկէզ պահեալ զգեցայց ի նմանէ ծառայի կերպարանս: Եւ մանուկ տղայ երեւեալ յայտնեցայց արարածոց: Եւ ընդ մարդկան քաղաքավարեալ բնակեցայց, քանզի հակառակ զաւրութիւն աստուածանալոյ յուսով պատրեալ կործանեաց զձեռաց իմոց գործ, եւ զստեղծուած արարչական զաւրութեան իմոյ, յեղափոխեալ ապականեաց զպատկեր արարչական փառաց իմոց. ասել ցԱդամ, թէ ուտիցէք ի ծառոյդ աստուածք լինիլիք: Եւ արդ ես իջեալ՝ եղեց մարդ ի կուսէն, որպէս զի պատրեալ զապատմմբ թշնամին ըմբռնեցից եւ զմարդիկ աստուածացուցանեմ, եւ զարդա-
 րեալ ի նոյն պատկեր՝ նորոգեմ հրաշափառ քան զառաջինն:

6. Որհէր Գաբրիել ի միտս իւր թէ ո՞րպէս հնար է կուսի առանց առն ծնանել. կամ թէ ո՞րպէս առն գոյանալ ի մարմին, առանց առն ի կուսին յորովայնի: Ասէ Տէր. մի վրդով-
 16ա՝ վելով խուճապիս ով Գաբրիել՝ քանզի զոր աւրինակ կապտէ մեղու գծաղ // իկս հովտաց եւ ամբարեալ ներգործէ զմեղրն, եւ ոչ սպառէ գծաղիկս դաշտաց, այսպէս եւ իմ առեալ ի մարմնոյ նորա ի ծածուկ եւ զանխաբար ի նմանէն. եւ ոչ ծախեցից եւ ոչ վրդովեցուցից զնա, եւ ոչ կապտեցից զանաղտ կուսութիւն նորա: Զոր աւրինակ յայնժամ առի զկողն ցԱդամայ եւ շինեցի կին, այսպէս առեալ մասն ի մարմնոյ նորա, եւ շինեցից ինձ տաճար, եւ պատմուճան տնաւորութեան իմոյ. անքակաբար խառնումն միացելոյ իմ աստուածու-
 թեանս: Եւ զոր աւրինակ զկոյսն համասփիւռ՝ հաւաքեալ ժողովեցի որ յիսկզբանն տա-
 րածեցաւ յանդուռս. խաւարակալ եւ աւրաբեր: Եւ ի չորրորդ աւուրն կապեցի զնա ընդ բոլորակ արեգականն. անբաժան եւ անորիչ ի բոլորակէն: Եւ ճառագայթք նորա լնուռն գոլորտս տիեզերաց: Այսպէս զիմ զանվայրափակ աստուածութիւնս շարամանեալ փոխա-
 դրեցից ի մարմին զոր առից ի նմանէ: Քանզի ի նմա բնակէ ամենայն լրումն աստուածու-
 թեանս իմոյ մարմնապէս, եւ զամենայն բարբառս մարգարէիցն այսաւր առ լցեալ կատարե-
 ցից:

7. Եւ յայնժամ գոհացեալ Հրեշտակապետին, ասէ ցամենագետ Տէրն. ողջացու // ցեր
 16բ՝ զտարակուսանս իմ, բժշկեցեր զսղալանս անձին իմոյ: Եւ առաքեցաւ Գաբրիել Հրեշտակա-
 պետ ի յամսեանն վեցերորդի. զայ իջանէ ի կողմանս Գալիլացոց ի քաղաք մի Նազարեթ: Վեցերորդ ամիս թրւի ի սաղմնաւորութենէն Յովհաննու՝ որպէս ինքն իսկ Գաբրիել թարգ-
 մանէ. ահա Նղիսաբեթ ազգական քո եւ նա յղի է ի ծերութեան իւրում որ ամուլն կոչիւր, եւ այս վեցերորդ ամիս է. առ կոյս մի խաւսեցեալ առն, քանզի մարգարէն ասէ. տացի
 թուղթս այս՝ առն, որ գիտիցէ դպրութիւն, եւ ասէ. Ոչ կարեմ ընթեռնուլ, քանզի կնքեալ է, ի քահանայիցն տուաւ Յովսեփայ, եւ ոչ կարաց ընթեռնուլ: Քանզի Հոգւովն սրբով կն-
 քեալ պահիւր երկնաւոր թագաւորին: Զոր նգեկիւն ետես, դուռն մի՝ ասէ, տեսի փակեալ, եւ ոչ ոք մտանէ եւ ելանէ՝ բայց միայն Տէր Աստուած Իսրայէլի: Ի տան է եւ ի թագաւորու-
 թեանն Դաւթի, որպէս զի կատարեցի բան մարգարէին. բղխեցէ գաւազանն յարմատոյն Յեսսեա եւ ելցէ ծաղիկ ի շառաւիղէ անդի:

8. Եւ ասէ Գաբրիել ցՄարիամ. Ուրախ լեր բերկրեալդ՝ Տէր ընդ քեզ, զի զուրախ լեր բեր-
 16բ՝ կրեալն նախաձայնեաց՝ որպէս զի բարձրին անէծք տրտմութեան՝ տրտմու // թեամբ ուտել

5. Le Seigneur parla à Gabriel et dit: «Descends rapidement dans la ville de Galilée, dans la ville de Nazareth auprès de la Vierge Marie, et tu me la prépareras sur le modèle du temple, chambre de mon habitation, tente de ma présence.» Et le saint archange s'étonna, et pris de doute, hésita: «Comment ta nature inatteignable et illimitée, que ni la terre ni le ciel ne contiennent, ni les cieux des cieux, et que les Séraphins à six ailes ne sont pas capables de regarder, comment la Vierge Marie suffirait-elle à pouvoir te contenir?» D'un regard celui qui connaît tout et sonde les profondeurs perçut les hésitations de Gabriel. Il lui dit: «Pourquoi t'inquiètes-tu Gabriel, car je dispose et je connais la toute puissance de ma force, et rien n'est impossible pour moi (cf. Job 10,13), car qui que ce soit sur qui je désire jeter les yeux, il vient à l'existence en écoutant. Car quand je l'ai désiré, la tente d'Abraham m'a reçu ainsi que le buisson dans le désert. Et j'ai donné à Jacob la force de lutter avec moi avec la ceinture du combat, et il n'a pas perdu la vie tout comme le buisson n'a pas été consommé. De cette manière je descendrai dans la matrice sainte et bienheureuse de la Vierge, et l'ayant préservée du feu, je revêtirai d'elle la forme de l'esclave (cf. Phil., 2,7). Et apparu comme un petit enfant, je me manifesterai aux créatures, et fréquentant les hommes (cf. Hab. 3,18), j'habiterai parmi eux, car la puissance adverse trompée par l'espoir de devenir Dieu a perverti l'oeuvre de mes mains, et le modelage créé par ma force. En se révoltant elle a corrompu l'image créée à l'origine par ma gloire, en disant à Adam: Si vous mangez de cet arbre, vous serez des dieux. Et maintenant en descendant moi-même je deviendrai homme à partir de la Vierge, afin de surprendre par ruse la révolte de l'ad-
 versaire et de diviniser l'homme».

6. Gabriel réfléchit en son esprit comment il serait possible à une vierge d'enfanter sans hom-
 mes, et comment devenir homme dans la chair sans homme dans le sein de la Vierge. Le Sei-
 gneur dit: «N'hésite pas ni ne t'alarme, ô Gabriel, car de la même manière que l'abeille butine la fleur des vallées et fabrique le miel avec ce qu'elle a amassé sans dévorer les fleurs des champs, ainsi moi-même, prenant de sa chair en son sein et à son insu, je ne la consumerai ni ne la per-
 turberai, et je ne butinerai pas sa virginité immaculée. De la même manière je pris jadis la côte d'Adam et je construisis la femme; ainsi prenant part à sa chair, je me construirai un temple, le manteau de mon économie, le mélange indissoluble de ma divinité unifiée. De la même manière j'ai réuni la masse de la lumière partout répandue, qui à l'origine était éparse dans le Tartare en-
 ténébré et porteur de jour, et le quatrième jour, je l'ai ligoté dans la sphère du soleil, sans divi-
 sion ni distinction dans son intégralité, et ses rayons remplissent les limites de l'univers; ainsi ayant entrelacé ma divinité immuable, je l'ai transposée dans la chair que j'ai prise d'elle. Car en elle habite toute la plénitude de ma divinité charnellement (Col., 2,9), et aujourd'hui j'ac-
 complirai pleinement les paroles du prophète.»

7. Alors l'archange rendit grâces et dit au Seigneur omniscient: «Tu a assaini mon hésitation et tu as guéri la légèreté de ma personne». Et l'archange Gabriel fut envoyé le sixième mois. Il arrive et descend dans le territoire de la Galilée dans la ville de Nazareth, – le sixième mois de la conception de Jean comme Gabriel lui-même le commente: Voici qu'Elisabeth ta cousine et aussi enceinte en sa vieillesse, elle qu'on appelait stérile, et c'est le sixième mois (Lc 1,36) – chez une Vierge promise à un homme, – comme le dit le prophète: «Je donnerai cette lettre à un homme qui connaît les lettres. Et il dit: Je ne sais pas lire car elle est scellée (Is. 29,11) – elle a été donnée par les prêtres à Joseph, et il n'a pu la lire. Car scellée par l'Esprit Saint elle était gardée pour le roi céleste. C'est ce qu'a vu Ezéchiel disant: «J'ai vu une porte close et personne n'entre ni ne sort sinon le seul Seigneur Dieu d'Israël (Ez. 44,2). Elle est de la maison et de la royauté de David afin que soit accomplie la parole du prophète: un rameau surgira de la racine de Jessé, et une fleur sortira du surgeon (Is., 11,1).

8. Et Gabriel dit à Marie: «Réjouis-toi, bénie, le Seigneur est avec toi, car il a prononcé le pre-
 mier «Réjouis-toi!», afin que les malédictions des labeurs soient sublimées, les douleurs de man-

զհաց եւ ծնանել որդի: Իսկ երջանիկն Մարիամ ընդ բանսն խոովեցաւ եւ ասէ. ուստի՞ է ողջոյն այս, քանզի այր տեսանեմ անմարմին. ոտս ոչ ունի եւ զնացս ցուցանէ, հետ յերկիր ոչ կերպարան է. եւ յիս հպել մաւտ է, երկնից եկաւորեալ՝ եւ ընդ կնոջ արտաձայնեալ. բարբառի, գործարան ձայնի ոչ տեսանեմ, եւ զուրախելոյն նախաձայնէ՝ չարժուամն չըթանց ոչ նկատեալ տեսանեմ, եւ զաւետաբեր ողջոյնս վերաքարոզէ: Երկնչիմ, գուցէ երբեմն ի դրախտին զնախամայրն դաւաճանեալ ենթադրեաց չար զաւրութեամբ աւճն կամակոր, եւ մերկացուցեալ կողոպտեաց ի տարփողական եւ ի տենչալի փառացն Աստուծոյ, եւ թափուր եւ կողոպուտ ի սիրոյ եւ յայցելութենէ արարչին, եւ ցնդեալ վատնեցէ յողջախոս եւ ի պանծալի վարուցս, եւ ի համբակութենէ, որ ջանիւ եւ աշխատութեամբ ստացեալ ունիմ:

9. Ասէ ցնա հրեշտակապետն. մի երկուցեալ զարհուրիս ով Մարիամ, քանզի գտեր չնորհս եւ այցելութիւն ի Տեառնէ: Ոչ եկի խուճապել եւ վրդովել զքեզ, որպէս երբեմն խաբեբայն եւ պատրիշն, ի դրախտին զառաջին կոյսն Նւայ. որ ծոյլ եւ մերկ եւ պղերգական խորհրդով չըջագայեալ պարեր ի դրախտին: Ոչ եկի ցուցանել քեզ վարուց եւ աւրինաց փոփոխումն, եւ ոչ ասացի քեզ, թէ արասցես զայս աստուածս լինիցիս: Ոչ վատախարատեմ զքեզ թէ զայն ա//րարեալ ի նորա կերակուր եւ ի ճաշակ հպել մերձեցիս: Սրտատես եւ ամենագետ եղեալ՝ յարարչականն նախաժամանեցես ի պատիւ գահաւորակի: Նոր եւ չըբնաղ եւ հրաշափառ ուրախութիւն, որ անկապուտ հաստատեալ անշարժ մնա յաւիտեան առ ձայնելով ասել քեզ. ուրախ լեր բերկրեալ, Տէր ընդ քեզ եւ ի քէն Տէրն, քանզի յղացեալ ծնցիս որդի, արարիչ երկնի եւ փրկիչ աշխարհի, քանզի արարիչն զթացեալ յարարածս՝ քեւ փարատէ զվտանգաւոր երկունս նախամաւրն: Ի ձեռս քո լուծցին անէծքն Ադամայ՝ քեւ երկիր ծաղկածին եղանի, որ յառաջն փշաբեր: Քեւ ախեալ դրախտն վերստին բանի: Ի ձեռն քո կատարին այսաւր նախասաց բարնառք մարգարէիցն. ոչ ասեմ քեզ արարչականն վերաժամանել ի փառս, այլ քարոզեմ տաճար եւ բնակարան գոլ բանին Աստուծոյ:

10. Եւ վերատեսեալ Գաբրիել զաստուածապետական հոգին. զի հովանաւորեալ պարածակեաց զամենեւեռնիկն Մարիամ: Եւ զաւրութիւն հաւր ի վերուստ տարածեալ զեղոյր զնովաւ եւ զամենակեցոյց բան Աստուած, զի կայր հպաւորեալ առ ընթեր, եւ մնայր հաւատոյ սուրբ կուսին: Ասէ Մարիամ ցԳաբրիել. զի՞արդ լինիցի ինձ այդ զի զայր ոչ գիտեմ: Ասէ Գաբրիել. Հոգին սուրբ եկեցէ քեզ, եւ զաւրութիւն բարձրելոյն // հովանի լիցի ի վերայ քո, քանզի վերածնիցեալն ի քէն սուրբ է եւ որդի բարձրելոյն արտակոչեցի, եւ կոչեցեն զանուն նորա Յիսուս: Նա փրկագործեալ ազատեցէ զժողովուրդ իւր ի մեղաց, եւ տացէ նմա Տէր Աստուած զաթոռն Դաւթի հաւր նորա, եւ թագաւորեցէ ի վերայ տանն Յակովբայ յաւիտեան, եւ թագաւորութեան նորա վաղճան մի լիցի: Ահաւաղիկ Գաբրիել եցոյց յաւետաբեր ողջոյնն, զերիս երեսաց յատկութիւն, եւ զառանձնաւորութիւն: Հոգին սուրբ եկեցէ ի քեզ եւ զաւրութիւն հովանի լիցի քեզ, եւ որդին բնակեալ ի քեզ մարմին զգեցցի, եւ որ ի քեզ բնակեցէ որդին միածին՝ տացէ նմա, ասէ, Տէր Աստուած զաթոռն Դաւթի հաւր նորա՝ վերստին զորդին եւ զչայրն նշանակեաց: Քանզի որդին էր՝ որ ըստ մարմնոյ ժառանգելոց էր զաթոռ Դաւթի, եւ որդի Դաւթի անուանելոց էր: Եբաց զճոխութիւն աստուածութեան յասելն. եթե որդի բարձրելոյն եւ յայտ արար զմարմնոյ ճշմարտութիւնն՝ յասելն. տացէ նմա զաթոռն Դաւթի հաւր նորա: Եցոյց զանժամանակ եւ զմշտնջեանաւորութիւն նորա, յասելն. թագաւորեցէ յաւիտեան եւ թագաւորութեան նորա չիք վաղճան:

11. Քանզի երջանիկն Մարիամ, իբրեւ զի//տաց զնա մարդ զարմացեալ ասէ. եւ զի՞արդ լինիցի ինձ այդ քանզի զայր ոչ գիտեմ, եւ կին առանց առն ոչ ծնանի եւ ես առն լինել ոչ կամիմ, քանզի Աստուծոյ նուիրեցի զիմ կուսութիւնս: Ասէ Գաբրիել. վասն այնորիկ տաղաւարիլ հաճեցաւ ի քեզ Աստուած, քանզի անարատ եւ անաղտ եւ անծանակ ետես զքո կուսութիւնդ: Վասն այնորիկ հաճեցաւ միածին բանն Աստուած իջանել ի քո որովայնդ եւ ի քէն չինել իւր մարմին առանց առն, եւ շարամանեալ զբնութիւնս հրաշափառս խառնեցելով եւ անճառելի միաւորութիւն: Եւ ծնանել ի քէն որդի Աստուծոյ եւ կոչիլ որդի Դաւթի, ոչ սոսկ մարդ եւ ոչ մերկ Աստուած, այլ բաղադրանեալ ճշմարտութեամբն, վերածնի-

ger le pain et de mettre au monde un fils (Gen., 3,16 et 19). Or la bienheureuse Marie se troubla à ces mots et dit: «D'où est cette salutation car je vois un homme désincarné, il n'a pas de pieds et démontre qu'il marche, sa trace sur terre n'a pas de forme et il s'approche près de moi; il a été amené des cieux et il s'entretient avec une femme. Je ne vois pas l'atelier des mots de sa voix, et il proclame le «Réjouis-toi»; je ne vois pas l'indication du mouvement des lèvres, et il apporte la salutation porteuse de l'annonce. Je crains qu'il n'ait peut-être abusé notre première mère dans le paradis, en introduisant le serpent tortueux avec sa force mauvaise, et qu'il ne ravisse en le dépouillant quelque chose de la gloire de Dieu radieuse et désirable, et que vide et dépouillé de l'amour et de la présence du créateur, il ne volatilise et mette à mal une vie de chasteté et de probité, et le noviciat que je me suis acquis consciencieusement par la pratique.»

9. L'archange lui dit: «Ne doute pas ni ne te trouble, ô Marie, car tu as trouvé grâce et visite de la part du Seigneur. Je ne suis pas venu t'alarmer ni te troubler comme jadis ce fripon et ce trompeur (le fit) dans le paradis pour la première Vierge Eve, qui nonchalante et nue circulait désœuvrée en dansant dans le Paradis. Je ne suis pas venu t'indiquer un changement de vie et de loi, et je ne te dirai pas: Si tu fais cela tu seras Dieu! Je ne te donnerai pas de conseil pervers: Si tu prends de sa nourriture et si tu t'approches de la coupe, connaissant les coeurs et omnisciente, tu devanceras les créatures avec l'honneur du palanquin! C'est une joie nouvelle, merveilleuse et éclatante, qui demeure inviolable et immuable pour l'éternité qu'il a tenu de te dire par ma voix: Réjouis-toi bénie, le Seigneur est avec toi! et de toi est (issu) le Seigneur, car enceinte tu enfanteras un fils, le créateur du ciel et le sauveur de l'univers, car le créateur ayant pitié de sa créature dissipe par toi les douleurs de la parturition de la première mère. Par ta main seront dissoutes les malédictions d'Adam, par toi la terre qui portait jadis les épines engendrera des fleurs, par toi est enfermé le paradis du Verbe suprême, de ta main sont accomplies aujourd'hui les paroles des prophètes dites à l'avance. Je ne te dis pas de surpasser le Seigneur de gloire, mais je te proclame devenue temple et demeure du Verbe de Dieu!»

10. Et Gabriel regarda vers le haut l'Esprit du Dieu suprême qui à la manière d'une ombre recouvra la toute bienheureuse Marie, et la force du Père arrivant d'en-haut se répandait sur elle, et le Verbe de Dieu qui vivifie tout qui se tenait tout près à proximité, et la foi de la sainte Vierge demeurerait. Marie dit à Gabriel: «Comment cela m'arrivera-t-il car je ne connais pas l'homme?» (Lc 1,34). Gabriel dit: «L'Esprit Saint viendra à toi, et l'ombre de la force du Très-Haut sera au-dessus de toi (cf. Lc 1,35), car ce qui renaîtra de toi est saint et il sera appelé fils du Très-Haut, et on l'appellera du nom de Jésus (cf. Lc 1,32). Lui réalisant le salut délivrera son peuple de ses péchés, et le Seigneur Dieu lui donnera le trône de David son père, et il règnera sur la maison de Jacob, et il n'y aura pas de fin à son règne (Lc 1,32-33).» Voici donc que Gabriel a manifesté la salutation de l'annonciation, la particularité et la singularité des trois personnes. L'Esprit Saint viendra sur toi et la force [du Très-Haut] te donnera de l'ombre, et le fils qui a dressé sa tente revêtira de toi la chair, et celui qui habitera en toi est le fils Monogène. Le Seigneur Dieu, dit-il, lui donnera le trône de David son Père, indiquant le fils suprême et le Père. Car il était le Fils, celui qui selon la chair devait hériter du trône de David, et il devait être appelé Fils de David. Il a ouvert la profondeur de la divinité en disant qu'il est le Fils du Très-Haut, et il a rendu claire la vérité de la chair en disant: il lui donnera le trône de David son Père. Il a montré son intemporalité et son éternité en disant: il règnera pour les siècles et son royaume n'aura pas de fin.

11. Car la bienheureuse Marie s'étonna comment l'homme l'eût connue et dit: «Et comment cela m'arrivera-t-il car je ne connais pas l'homme? Et la femme sans homme ne met pas au monde, et moi je ne désire pas être à un homme, car j'ai voué à Dieu ma virginité.» Gabriel dit: «C'est à cause de cela qu'il a plu à Dieu de mettre sa tente en toi, car il voit ta virginité intacte. C'est pourquoi il a plu au Verbe Dieu monogène de descendre en ton immaculée et innocente. C'est pourquoi il a plu au Verbe Dieu monogène de descendre en ton sein et de construire à partir de toi une chair sans homme, et de tisser dans un mélange de cette nature admirable cette union indicible, et que le Fils de Dieu naîtra de toi et qu'il sera appelé Fils de David, ni simple homme ni purement Dieu, mais en se conformant en vérité, il renaîtra

ցեալ լինի ի քէն: Վասն որոյ դու ի բոլոր ազգաց աստուածածին յորջորջիս, ընդ բանսն զուարճացաւ ամենաւրհնեալ կոյսն Մարիամ, եւ լցեալ հաւատովք ասէ ց'Գաբրիել. ահաւսիկ կամ աղախին Տեառն, եղիցի ինձ ըստ բանի քում, որպէս եւ գրեալ է. հաւատաց Աբրահամ յաստուած եւ համարեցաւ նմա յարդարութիւն՝ նոյնպէս եւ աստ յորժամ հաւատաց Մարիամ հրեշտակապետին, յայնժամ առլցեալ կատարեցաւ բարբառ աւետաբեր սուրբ հրեշտակապետին առ նա ասացեալսն. ահա կամ աղա // խին Տեառն. եղիցի ինձ ըստ բանի քում:

12. Յայնժամ ի լսելիս ի ներքս հասեալ՝ պարունակեցաւ յորովայնի նորա, անպարագրելի բանն Աստուած, որպէս զի բժշկեսցէ զախտակրեալ ունկն Նւայի, եւ զբոլոր ազգի մարդկան. զոր դաւաճանեալ ապականեաց պատրողական խրատ մահաբեր աւճին առ ի թելադրել ի հրաժարեցուցեալ փայտն մերձենալ: Որպէս զի մաքրեալ մուտք լսարանաց մերոց երկրաբնակացս բանակի, վերընդունակ եղիցին, որպէս զերկիր բարի եւ արգաւանդ, տրւէ ութնամբ բարբառոյ հոգւոյն սրբոյ, քրիստոսածիր աւանդութեան. աստուածաշունչ տառիցն, զոր եկն սերմանել յերկիր, փրկագործ բանն աստուած: Զոր աւրինակ ընդ բացեալ երդա, եւ ընդ պատուհանս ի ներքս շինուածս եւ ի փորուածս շտեմարանաց մտեալ ճառագայթք արեգականն, զաղճամղճին խաւարն հալածեալ տարամերժեն, այսպէս եւ զուարճացեալ իշխանական մտաց՝ երանելի կուսին բանն ի նմա սաղմնառեաց: Զոր տեսեալ Գաբրիել զանվայրափակ բանն Աստուած, զթագաւորն Սերովբէից, բնակեալ յանաւրատ յորովայնին, զանպարմանալին Աստուած, ամփոփել յորովայնի երջանիկ սրբուհոյն, հիացեալ զարմանալեալք պաշարեալ: Եւ ասէ ցամենագանձն Մարիամ. ի բարձունս երկնից թողի զարարաւղն եւ զառաքիչն իմ // եւ արդ գտի յորովայնի քում բնակեալ.

13. Վասն որոյ զի՞նչ խաւեցայց եւ զի՞նչ ասացից քեզ, ով Մարիամ պարծանք ազգի մարդկան, եւ ուրախութիւն հրեշտակաց եւ կենաց պատճառք տիեզերաց: Ուրախացիր Աստուածածին ամենաւրհնեալ քանզի զարքայն հրեղինաց՝ զոր վեցթեւեան սրբասաց Սերովբէն պարածակեալ առաքաստեն զդէմս իւրեանց յահէ փառաց աստուածորդւոյն փրկչին մերոյ, այսաւր անծախսաբար յորովայնի քում ընկալար: Ուրախացիր ամենաւրհնեալ Աստուածածին, քանզի զոր աթոռ քառակերպիցն ոչ տանին, եւ յոգնաչեայ Բերովբէն նայել ոչ բաւին, եւ անհուն զաւրք երկնից խուճապին յարփիափայլ եւ ի փայլակնացայտ փառաց լուսոյն Տեառն, այսաւր արժանապէս կրեցեր ի քում յորովայնիդ: Ուրախացիր ամենաւրհնեալ Մարիամ Աստուածածին. որ յառաջ քան զարուսեակ ծնեալն ի Հաւրէ որդի՝ եւ բանն Աստուած անմայր ի յերկինս, որ է լոյս փառաց եւ ճառագայթ եւ նկարագիր էութեան նորա, այսաւր զքեզ շարակարգեաց անհայր գոլով, յերկրի, յորովայնի քում բնակեցաւ կենագործել զորդիս մարդկան:

14. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրհնեալ Աստուածածին, քանզի զոր երկինք եւ երկիր եւ երկնից երկինք եւ ծով լրիւ իւրով եւ խորք խորոց եւ անդունդք ոչ տանին՝ զան // տանելի եւ զանվայրափակ բնութիւն, այսաւր յորովայնի քում տարեալ կրեցեր փրկագործել զարարածս: Ուրախացիր Մարիամ Աստուածածին ամենաւրհնեալ՝ քանզի այն որ բանիւ շրթանց իւրոց գոյացոյց զիմանալի զաւրս հրեշտակաց հոգեղինաց, քառանիւթս զայս աշխարհս եւ զբոլոր սեռս էակաց, եւ որ ի սմա են կենդանիք եւ սահման եղ, որ ոչ անցանէ. այսաւր վայր իջեալ կենագործէ զորդիս մարդկան անճառապէս յորովայնի քում բնակեցաւ: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրհնեալ Աստուածածին, քանզի որ ձգեաց զերկինս որպէս խորան՝ գումպեթածեւ կամարակարգ՝ եւ զուգատարածեալ յաւրինեաց, անուան ձեւ բոլորակ շրջագայեալ զաստեղունս, առ բերելով ի հիւսիւ եւ ի հարաւ, այսաւր իջեալ յորովայնի քում վերակոչել զտիեզերս առ Հայր ի յերկինս:

15. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրհնեալ Աստուածածին, քանզի անբաւելին Աստուած որ գնա ի վերայ թեւոց հողմոց, եւ զխորս անդնդոց պատառեալ հերձանեաց, եւ սահանք որպէս զգետս վերարկու է նորա, եւ պարարկեալ է զլոյս որպէս հանդերձ, եւ զարեգակն բաղկացոյց յիշխանութիւն տրւնջեան, այսաւր խոնարհեալ յերկնից արեգականն ար // դարութեան յորովայնի քում բնակեցաւ եւ լուսաւորեաց զտիեզերս անստուեր ճառա-

18բ

de toi: c'est pourquoi toi tu es qualifiée de Theotokos pour tous les peuples. A ces mots la toute bienheureuse Vierge exulta et remplie de foi elle dit à Gabriel: «Voici que je me tiens servante du Seigneur; qu'il me soit fait selon ta parole» (Lc 1,38). Comme il est écrit: Abraham crut en Dieu et cela lui fut compté comme justification (Gen. 15,6). Ainsi ici également lorsque Marie crut à l'Archange, alors fut accomplie en plénitude la parole porteuse d'annonce à elle adressée par le saint Archange. «Voici que se tient la servante du Seigneur, qu'il me soit fait selon ta parole (Lc, 1,38).

12. Alors descendu par l'oreille jusqu'à l'intérieur, le Verbe sans limite de Dieu fut limité en son sein, afin qu'il guérissse l'oreille d'Eve appesantie et toute la race des hommes que le conseil perfide du serpent mortel avait corrompue par ruse en conseillant de s'approcher de l'arbre interdit, afin que l'entrée de la demeure de notre ouïe terrestre soit purifiée comme une terre bonne et féconde par la donation de la parole de l'Esprit Saint et de la tradition donnée par le Christ, des lettres inspirées qu'est venu semer sur la terre le Verbe Dieu sauveur. De la même manière que dans une maison ouverte, et à travers les fenêtres qui sont construites à l'intérieur et dans les trous du grenier les rayons du soleil pénètrent, chassant et dispersant la ténèbre ambiante, ainsi en éveillant l'*hegemonikon* de la bienheureuse Vierge le Verbe a été conçu en elle. Gabriel voyant cela, le Verbe Dieu infini, le roi des séraphins habitant le sein immaculé, le Dieu insaisissable resserré dans le sein de la sainte bienheureuse, resta stupéfait, frappé d'admiration. Et il dit à la toute précieuse Marie: «Au plus haut des cieux est resté mon Créateur et celui qui m'a envoyé, et maintenant il se trouve habiter en toi!»

13. C'est pourquoi qu'exprimerai-je et que te dirai-je, ô Marie, gloire de la race des hommes, joie des anges et cause de la vie de l'univers?

Réjouis-toi toute bénie Theotokos, car tu as reçu aujourd'hui en ton sein sans être consumée le prince des êtres de feu, que recueillent les séraphins aux six ailes qui chantent le Trisagion en cachant leurs visages par crainte de la gloire du Fils Dieu notre Sauveur!

Réjouis-toi toute bénie Theotokos, car tu contiens aujourd'hui dignement en ton sein celui que le trône des tétramorphes ne contient pas, et que les innombrables chérubins ne réussissent pas à regarder, que les troupes infinies des cieux redoutent à cause de l'éclat des éclairs fulgurants de la gloire de la lumière du Seigneur!

Réjouis-toi toute bénie Theotokos, car aujourd'hui sans avoir de père sur terre s'est inséré en toi et a habité en ton sein pour y vivifier le fils de l'homme, celui qui est né Fils du Père avant l'aurore, et Verbe Dieu sans mère aux cieux, qui est la lumière de la gloire et rayon et caractère de son essence (Heb., 1,3)!

14. Réjouis-toi Marie, toute bénie Theotokos, car aujourd'hui tu portes fixé en ton sein pour le salut des créatures celui que ni le ciel ni la terre ni les cieux des cieux ni la mer en sa plénitude ni l'abîme des abîmes ni le Tartare ne contiennent, la nature incontenable et infinie!

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui est descendu vivifier le fils de l'homme en habitant indiciblement en ton sein celui-là qui par la parole de ses lèvres amène à l'existence les forces noétiques des anges de feu, ce monde des quatre éléments et toutes les semences des êtres et les vivants qui s'y trouvent, et leur a fixé la limite à ne pas dépasser!

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui est descendu en ton sein rappeler l'homme vers le Père dans les cieux (cf. Rom. 8,21) celui qui a tendu le ciel comme une tente, comme une coupole en forme de voûte, et l'a lié à une loi, conduisant sous la forme des noms tous les astres en les soutenant au Nord et au Sud.

15. Réjouis-toi, Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui le soleil de justice s'est abaissé loin des cieux, a habité en ton sein et a illuminé l'univers de ses rayons sans ombre, lui qui va sur les ailes des vents (Ps 103,3), lui qui a écrasé l'abîme et cassé le Tartare, et les trombes sont jetées au-dessus de lui comme un vêtement, et il se recouvre de la lumière comme d'un manteau, et il a rythmé le soleil pour la présidence du jour.

գայթիւք: Ուրախացիր ամենաւրէնեալ Մարիամ Աստուածածին քանզի որ զԱդենական զրախտն զարդարեալ պաճուճեաց զանազան եւ հրաշափառ տնկաւք՝ յոգնազան ծառաւք, եւ յեղեմաբեր աղբերէն քառ առու գետաւքն ծաւալեալ արբուցանէ զտիեզերս, այսաւր ի քեզ բնակելով արտահոսեալ արբոյց զհամասփիւռ տիեզերս անմահական բաժակաւն: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որ զԱդամ գոյացոյց ի քառանիւթ տարրեղէն բնութենէ, եւ փչմամբ հոգիագործեաց շնչական հագագաւ, եւ բանիւ սպասաւորեաց ըստ պատկերի անհասարարչական կերպի իւրոյ, եւ հատեալ զկողն անիւաբար շինեաց նմա կին, այսաւր ստոր իջեալ յորովայնի քում եւ վերառեալ զմեզ ներխառնեաց յանպարիմանալի աստուածութիւն իւր, եւ ծնեալ ծառայական կերպիւ զանկեալն Ադամ ի նոյն պատկեր վերստին նորոգեալ հրաշափառ քան զառաջինն:

18բ 16. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի երբեմն իջեալ զնայր ի սպառուած աւուրն ի դրախտի անդ, եւ ոտնաձայն նախաժամանակեաց առ յառաջատեղ ծն Ադամ. եւ սաղարթապատեալ թագէջր յանտառախտ ի մացառուտ վայրսն վարսաւորեալ, այսաւր մարմին առեալ ի քէն ընդ մարդկան շրջագայի յերկրի, զի զտերեւապատն պատառեցէ զպատմութեանն Ադամայ, եւ զնոր պննեալ զգեցուցէ զԲրիստոս վերածնութեամբ աւազանին: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որ ըստ մեղացն յայնժամ դատապարտեալ պատժեաց զնախաստեղծն, եւ տարամբոժեալ արտորոշեաց յաւիտական եւ ի տենչալի աստուածատունկ ծառոցն, եւ շրջապատեալ հրեղէն սրովն սրովբէպիակ պարփակեալ ամրացուցանէր զհանապարհ ծառոյն կենաց, այսաւր ի քէն լինի սաղմնառեալ ճանապարհ յարդիւնեաց ազգի մարդկան առ փայտն կենաց եւ անմահութեան: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որ յայնժամ զաւակ եւ ժառանգ եթող աշխարհի զանարատն՝ զնոյ ծնեցելովքն իւրովք ի ձեռն դոյզն եւ չնչին լատափայտին, փոքր մակուկաւն ի սահանաց ջուրցն կուտակելոց ապրեցուցանելով, այսաւր մարմնով անճառաբար ի քէն ծագեալ ի ձեռն սրբոյ եւ երկնային տապանիս այսմիկ եկեղեցւոյ, զի տիեզերս ապրեցոյց ի սահանաց ջուրցն կուտակելոցն:

19ա 17. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որ յայնժամ ի լերինն Աբրահամի երեւեցաւ, եւ հրամանս ետ զկենաբարձիկն եւ զմահաբեր սուրն դարձուցանել ի պարանոցէն ի Սահակայ, այսաւր ի քեզ անքննաբար տաղաւարեալ յորովայնի քում բնակեցաւ՝ եւ զհամաւրէն տիեզերս փրկեաց ի մահուանէ, եւ արձակեաց ի կապանաց մեղաց: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի երբեմն ընդ Յակով (բ)ու, գաւտէ մարտ եղեալ ի յեզրն Յորդանանու. եւ նոր անուն ի նմա սպասաւորեալ բաղադրէր, Իսրայէլ ի վերայ կոչէր որ յորջորջէր Աստուածատես. զոր ապրեցոյց ի ձեռաց եղբայրադաւին Նսաւեա, այսաւր ունակացեալ յորովայնի քում բնակեցաւ եւ զբոլոր Հեթանոսաց բուռն հարեալ եւ նոր անունագործեաց զհեթանոսս, վերածնութեամբ աւազանին աւերինադրեալ քրիստոնեայս եւ փրկեաց ի կամակոր եւ ի չար վիրապէն: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որ երեւեցաւ Մովսեսի յանապատին Աստուածն Իսրայէլի յնգիւստոս, այսաւր իջեալ յորովայնի քում բնակեցաւ եւ փրկեաց զնորս Իսրայէլ խաչահերձ գաւազանաւն, եւ զանմարմին պերճացեալն՝ փարաւովն ընթադրեաց ի մարտիրոսս:

19բ 18. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի երբեմն ի լերինն Սինեա՝ մի//գաւ եւ մառաղխաւ՝ ահեղագոչ բարբառով հնչմամբ փողոյ երեւեցաւ Իսրայէլի, յորժամ ներբակ առեալ ժողովուրդն ի խոնարհ՝ առ ստորոտ լերինն եւ հանդարտեին հրամանացն Աստուծոյ. երկրորդել առ նոսա արարչական բանին անտանելոյ, այսաւր զանվայրափակն Աստուած անծախաբար յորովայնի քում կրեցեր եւ աշխարհի ընծայեցուցեր փրկելի: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի որում բաղձալիդ ձ ցանկացաւ մեծն Մովսես տեսանել զանտեսն հրեշտակաց եւ Սերովբէից, եւ դուզանքեայ վիմովն պատրուակեալ, զմասն անտանելոյն Աստուծոյ գլխոյսն նկատեաց, իսկ դու անծախաբար զհուր աստուածութեան ի քեզ բովանդակեալ կրեցեր, եւ ընծայեցեր տիեզերաց: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրէնեալ Աստուածածին, քանզի նախապաւտեան բանին, որում արդարեւ եւ մարգարէք եւ թագաւորք ցանկացան տեսանել, այլ ի հեռուստ սպասաւորեալ ցանկայեղ ձ տրիանաւք բաղձացան, այսաւր յորովայնի քում բնակեցաւ, զոր տեսեալ վերանկատեցին հոյք բոցեղէն բանակաց սպասաւորութիւնք՝ քեզ ի յերկրի կատարեն որպէս տաճարի եւ խորանի բանին Աստուծոյ:

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui en habitant en toi comme une source il abreuve l'univers entier d'une coupe immortelle, celui qui a merveilleusement orné le jardin d'Eden de plantes variées et admirables, d'arbres multiples et a arrosé l'univers par la source de l'Eden qui jaillit en quatre fleuves.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui s'est abaissé dans ton sein et a assumé en se mélangeant à nous sa divinité illimitée celui qui a appelé Adam à l'existence à partir de la nature aux quatre éléments matériels, et l'a animé d'une respiration par l'inspiration de son souffle, et d'une parole l'a fait servir selon l'image de sa forme inatteignable, et en sectionnant la côte a construit la femme avec lui, lui qui engendré dans la forme de l'esclave, l'Adam déchu, a renouvelé cette même image d'en-haut plus admirable que l'ancienne.

16. Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui est descendu le dernier jour au paradis, et a averti le protoplaste Adam avec le bruit de ses pas (Gen. 3,8), et il n'y avait pas de couronne de feuilles dans les bois et les épais buissons de feuillages, aujourd'hui a pris chair de toi, et a circulé parmi les hommes sur terre (Hab. 3,18), afin de déchirer le manteau de feuilles d'Adam et revêtir la nouvelle parure, le Christ grâce à la vasque de la renaissance.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui jadis, ayant jugé les péchés a puni le protoplaste et l'a éloigné et exclu des arbres délicieux et merveilleux plantés par Dieu, qui les entourait et les encercla avec l'épée de feu des séraphins empêchant l'accès de l'arbre de Vie, aujourd'hui conçu par toi ouvre l'accès légitime pour la race des hommes vers le bois de la vie et de l'immortalité.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui jadis a laissé au monde une descendance et un héritage innocents en protégeant Noé et ses enfants au moyen d'une barque de bois étroite et légère, frêle esquif contre les trombes des eaux dévorantes, aujourd'hui est apparu indiciellement de toi dans la chair, afin qu'au moyen de l'arche sainte et céleste de cette Eglise il protège l'univers des trombes d'eau dévorantes.

17. Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui jadis est apparu sur la montagne d'Abraham, et a donné l'ordre de détourner l'épée levée et meurtrière du col d'Isaac (Gen. 22,10), aujourd'hui a dressé en toi de manière inscrutable sa tente en ton sein, et a sauvé l'univers entier de la mort, et l'a délivré des chaînes du péché.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui un jour a combattu à la ceinture avec Jacob au bord du Jourdain et la gratifié d'une nouvelle dénomination, il l'appela d'en-haut Israël, ce qui proclame «qui voit Dieu», et qui l'a protégé des mains d'Esau qui cherchait à tuer son frère, aujourd'hui se trouve habiter en ton sein, et en combattant la foule entière des païens il prépare un nouveau nom pour les païens, en les rendant chrétiens légitimes par la vasque de la renaissance, et en les sauvant du dragon perfide et mauvais.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui est apparu à Moïse dans le désert, le Dieu d'Israël en Egypte, aujourd'hui est descendu et a habité en ton sein, et il sauva le nouvel Israël avec la houlette taillée en croix, et il a écrasé la jactance incorporelle par la consolation dans les martyrs.

18. Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car celui qui un jour à la montagne du Sinaï, dans la nuée et la brume d'une voix tonitruante au souffle de la trompe est apparu à Israël (Ex. 20,16-19), a encerclé le peuple tout en bas au pied de la montagne, et ils furent apaisés par les ordres de Dieu, en répétant pour lui la parole créatrice incommensurable, aujourd'hui le Dieu infini tu l'as contenu sans brûler en ton sein et tu apportes au monde le sauveur.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car là où le grand Moïse désira d'une passion éperdue de voir ce qui est invisible aux anges et aux séraphins (Ex. 34,6), couvert de petites pierres, il aperçut de dos le Dieu infini (Ex. 34,27), toi cependant sans être consumée tu as reçu le feu de la divinité, l'a contenu et apporté à l'univers.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car le Verbe avant tous les siècles que les princes, les prophètes et les rois ont désiré voir, mais qui de loin ont l'servi en brûlant d'un désir passionné, aujourd'hui a habité dans ton sein, celui vers qui lèvent les yeux en scrutant les troupes des ser-viteurs des camps enflammés (Ps. 103,4); ils agissent sur terre pour toi comme temple et tente du Verbe de Dieu.

199 19. Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրհնեալ Աստուածա//ծին, քանզի այսաւր առ լցեալ կատարեցաւ բարբառ նախասաց մարգարէիցն, զոր ի վերուստ քարոզեցին Հրատարակել զերեւումն Աստուծոյ յերկրի. եւ ընդ մարդկան քաղաքաբնակիւ ի քէն անճառապէս ծնեալ մարդկան ճանապարհ յերկինս յաւրինաց: Ուրախացիր Մարիամ ամենաւրհնեալ Աստուածածին, քանզի տեսանեմ զքեզ՝ երկինք երկնից այսաւր՝ աթոռ քրովբէական զԱստուած ի քեզ տեսանելով՝ զծածկեալ խորհուրդն յաւիտեանց եւ յազգաց: Այսաւր ի ձեռն քո յայտնեցաւ եւ ծանուցաւ վերին զաւրացն, եւ քեզ այսուհետեւ երանեն ազգ եւ ազինք:

20. Եւ յարուցեալ Մարիամ յաւուրսն յայնոսիկ եւ ի լեռնակողմն, քանզի Գալիլեա մերձաւոր եւ առ ընթերակաց է ծովակին Տիբերայ, ցած եւ դաշտավար ուր բնակեալն էր Յովսէփ ի քաղաքին Նազարեթ: Իսկ Նրուսաղէմ ի լեռնին Հրեաստանի ուր բնակեալ էր Զաքարիա Քահանայապետն: Իբրեւ ետես Մարիամ զշնորհսն Աստուծոյ՝ եւ զսքանչելիսն որ եղեւ առ ինքն, եւ ծանեաւ զգաւրութիւն հոգւոյն սրբոյ եւ յաւետարանել Հրեշտակապետին, որ հանգեաւ ի վերայ նորա, ցանկացաւ տեսանել զՆղիսաբեթ ազգականն՝ ազգական վասն այնորիկ քանզի Յուդա բազում անգամ առնէր խնամութիւն ընդ Ղեւեա, եւ ազգական եին մի//մեանց թէպէտ եւ Մարիամ ի տանէ Դաւթի էր, եւ Նղիսաբեթ Ղեւտացի: Իսկ յորժամ ետես Նղիսաբեթ զՄարիամ, եկեալ առ նա խայտալով մանուկն յորովայնի նորա: Տեսանես քանզի յորովայնի մաւրն հարբ զՀոգին սուրբ. քանզի յորովայնէ կարդաց զիս Տէր եւ յարգանդէ կարդաց զանուն իմ, եւ մինչ չեւ ծնեալ երբ գիտեի զքեզ, եւ ընտրեաց զմեզ նովաւ յառաջ քան զլինելն աշխարհի: Յորովայնի մաւրն երկիր եպագ, ճրագն անճառելի ճառագայթին, փնայաւէրն փնային՝ ձայնն բանին՝ կարապետն արքային՝ նախընթացն թագաւորին՝ արուսեակն արեգականն արդարութեան՝ նշոյլքն արիւնիափայլ եւ գերապանծ լուսոյն վեց ամսեան որ ի վեց աւուր գոյացոյց զերկինս եւ զերկիր:

21. Իբրեւ ձայնն ողջունին Մարիամու ժամանեալ էհաս յականջս ծերունոյն Նղիսաբեթի, խաղաց Հոգին սուրբ ի վերայ նորա, յայնժամ սկսաւ ասել Նղիսաբեթ: Աւրհնեալ ես դու ի կանայս, եւ աւրհնեալ է պտուղ որովայնի քում, քանզի զՏէրն փառաց որ արար զերկինս եւ զերկիր յոչնչէ՝ ընծայեցեր զպտուղ որովայնի քում աշխարհի, այլ աստուածախառն մարմին, մանուկ ոչ սոսկ, այլ անհասանելի, հաւր ծնունդ տղա. այլ անժամանակ, ի կենցաղումն երեւեալ՝ ճառագայթ փառաց, էմմանուէլ՝ ընդ մեզ Աստուած. եւ ուստի է ինձ այս չնորհք եւ մեծարանք, քանզի մայր Տեառն իմ//ոյ եկն առ իս. որում ոչ եի արժանի զհետս՝ եւ զգնացս ոտիցն նկատել եւ տեսանել յերկրի, այժմ առ իս եկեալ զուրախարար ողջոյնս բարբառի: Եւ արդ այժմ ընկալեալ ծառայից ամիսս երիս, որպէս տաճարի, եւ բանաւոր խորանի Աստուծոյ, եւ Աստուածամաւր, եւ հանգուցեալ պաշտեցից, եւ ի հպել ծնընդեանն իմ արձակեցից զդա մեծարեալ չքեղութեամբ, որպէս զի մի ի գործ երկանց իմոց հոգասցէ կամ աշխատեցի: Արդ փրկեալ եւ ազատեալ հարանացեալ սուրբ եկեղեցի Քրիստոսի համաձայնեալ սուրբ եւ մեծ եւ երկնաւոր զաւրավարին Գաբրիելի, եւ երգակցեալ սրբոյ ծերունոյն Իսրայէլի Նղիսաբեթի գոչէ եւ ասէ:

22. Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, քանզի Տէրն Տերանց եւ Աստուածն աստուծոց ընդ քեզ. եւ ի քէն առանց սերման ծնաւ Աստուած եւ մարդ գոյով. կենսագործաւ ազգի մարդկան: Ուրախացիր ամենաւրհնեալ Աստուածածին անկեղ մորենի բորբոքեալ եւ ոչ բոցակիզեալ, քանզի բովանդակ զհուր աստուածութեանն ի քեզ առբերելով հրացեալ վառմամբ եւ ոչ ճարակեալ, յոր Սերովբէքն ոչ համարձակեին հպիլ: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, քանզի ի ձեռն քո պարեալ ցնծայ, եւ բերկրեալ հրճուին ազգ կանանց. եւ ընդ արս գուգաթուեալ թեւապարէ, քանզի ի մաքրափայլ յորովայնի քո զնախամաւրն ընկողմեցեր զմեզս: Ուրախացիր Մարիամ Աստուածածին, քանզի քեւ ազատեցաւ այսաւր նախագոյակն Ադամ ի յառաջինս քանզի // երկրորդ Ադամ ի քէն Տէր երկնից եկեալ. եւ բացափա(յ)լեալ նորոգին ազգ մարդկան:

23. Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, քանզի քեւ վերականգնեալ ազատեցաւ նախամայրն ի վտանգաւոր եւ ի տխրական տարժանելի երկանցն, քանզի զանմահարար պրտուղն յորովայնի քում կրեցեր, եւ կթեալ զեղաւ ի հեթանոսս ողկոյզն կենաց եւ քաղցրացոյց զդառնութիւն կերակրոյն: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, ծաղկաբեր

19. Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car aujourd'hui s'est accomplie en plénitude la parole des prophètes antiques; ce qu'ils proclamaient d'en-haut en déclarant l'apparition de Dieu sur terre, et son habitation avec les hommes, est ineffablement né en toi le chemin légitime vers les cieux.

Réjouis-toi Marie toute bénie Theotokos, car je te vois aujourd'hui, cieux des cieux, trône des chérubins voyant Dieu en toi, le mystère caché aux nations depuis les siècles, aujourd'hui par toi est apparue et révélée la force d'en-haut, et c'est pourquoi te disent bienheureuse les nations et les peuples.

20. Et Marie se levant en ce jour sortit du côté de la montagne, car la Galilée est toute proche de la mer de Tibériade, l'humble plaine où habitait Joseph dans la ville de Nazareth, ensuite à la montagne de Jérusalem de Judée où habitait Zacharie le grand prêtre. Lorsque Marie eut vu la grâce de Dieu et le miracle qui se produisait en elle, et qu'elle reconnut la force de l'Esprit saint et la forme nouvelle de l'archange qui s'était reposé sur elle, elle désira voir sa cousine Elisabeth, cousine parce que Judas avait plusieurs fois fait alliance avec Lévi, et qu'elles étaient cousines entre elles, puisque et Marie était de la maison de David, et Elisabeth de celle de Levi. Or lorsqu'Elisabeth eut vu Marie, elle vint à elle l'enfant tressaillant dans son sein. Tu vois que dans le sein de sa mère il fut enivré de l'Esprit saint, car depuis le sein le Seigneur m'a établi et depuis la matrice il a fixé mon nom, et jusqu'à ce que tu sois né je t'ai connu et il nous a choisis par elle avant que le monde ne fût. Dans le sein de sa mère, il adora, lampe du rayon indicible, garçon d'honneur du fiancé, voix du Verbe, héraut du prince, précurseur du roi, aube du soleil de justice, le reflet de six mois de la lumière éclatante et glorieuse qui en six jours a mené à l'existence le ciel et la terre.

21. Quand la voix de la salutation de Marie survint, elle toucha l'oreille de la vieille Elisabeth. L'Esprit saint fondit sur elle et Elisabeth commença à parler: «Bénie es-tu entre les femmes et béni est le fruit de ton sein, car tu as apporté au monde le Seigneur de gloire qui a fait le ciel et la terre à partir de rien, le fruit de ton sein, mais une chair divinement mélangée, non un enfant seulement, mais l'inatteignable, l'enfant né du Père mais intemporellement, apparu pour vivre, le rayon de gloire, l'Emmanuel Dieu avec nous. Et d'où me vient cette grâce et cette grandeur que la mère du sauveur vienne à moi? Ce dont je n'étais pas digne, ni d'observer sa trace et l'allure de ses pieds, ni de la voir sur terre; et maintenant elle est venue à moi, la parole de bienvenue et de joie. Et voici que maintenant ayant reçu trois mois de services, en reposant je l'honorerai comme le temple, comme la tente noétique de Dieu, comme la mère de Dieu, et à l'approcherai de ma parturition je l'enverrai avec grands honneurs afin qu'elle ne s'inquiète pas ni ne se fatigue dans les douleurs de mon travail.» Et se mettant à chanter la vieille Elisabeth s'exclama et dit:

22. Réjouis-toi Theotokos immaculée, car le Seigneur des Seigneurs et le Dieu des dieux est avec toi, et de toi est né sans semence celui qui devient Dieu et homme, la réalisation du salut de la race humaine.

Réjouis-toi Theotokos toute sainte, buisson ardent, non brûlé et non consumé, car en contenant le feu de la divinité et le portant en toi brûlant de flammes tu n'es pas dévorée en celui dont les séraphins ne songent pas à s'approcher.

Réjouis-toi Théotokos immaculée, car par toi danse, trépigne et exulte de joie la race bénie des femmes, et elle s'envole accompagnée des hommes, car en ton sein absolument pur tu as englouti le péché de notre première mère.

Réjouis-toi Marie Theotokos, car aujourd'hui par toi a été délivré de ce qui précède, le premier être Adam, car le second Adam, le Seigneur, est venu des cieux en toi, et il a inondé de lumière la race humaine renouvelée.

23. Réjouis-toi Theotokos immaculée, car restaurée par toi, la première mère a été délivrée des pénibles et douloureuses affres de la parturition, car tu as contenu en ton sein le fruit qui rend immortel, car en récoltant s'est répandue chez les païens la vigne de Vie, et la nourriture a adouci l'amertume.

գաւազան. վերաբուսեալ յարմատոյն Յեսեա զոր Նսայիաս կանխաւ վերագոչեաց որ տա-
րածեալ արձակէր զծաղիկդ ի քէն՝ բողբոջեալ ընդ ողորտս տիեզերաց, հրաւիրեալ զհե-
թանոսս յանգրաւ ուրախութիւնսն: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, սափոր ոսկի
լցեալ երկնաբերձ մանանայիւ, անճառ բանիւր իջելոյ յերկնից, որ տաղաւարեաց ի քո ան-
բիժ որովայնիդ որ ոչ յատուկ զխորայէլ՝ այլ զհամաւրէն տիեզերս կերակրեաց, ի ծագաց
մինչեւ յոլորտս տիեզերաց: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, աշտանակ ոսկի՝ որ եւթ-
նարփի շնորհք Հոգւոյն սրբոյ՝ ի քեզ բոլորամասն ունակացեալ ջահաւորին, որ միշտ եւ հա-
նապազ արտափայլեալ լուսնազարդեալ զհարսնացեալ սուրբ եկեղեցի արփիահրաշ ճառագա-
յթիւք:

20բ՝ 24. Ուրախացիր անարատ Աստուածա//ծին, հովիտ կնդրկաց, քանզի ի քէն վերաբերեաց
մեզ զհոտն փրկագործութեան զՔրիստոս: Եւ արտամաքրեաց զմեզ լինել բուրումն կենաց ի
կեանս, վերածնեալք սուրբ ւազանաւն ժառանգ գոյ Հաւրն եւ ժառանգակիցք լինել
Քրիստոսի: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, աղբիւր ամենայն առատութեամբ
լցեալ՝ վեհագոյն քան զարտահոսեալ աղբւրն Նդեմայ, յորմէ առաւելեալ հեղաւ ի մեզ
ջուրն կենդանագործաւ, եւ արբուցեալ զուարճացոյց զտիեզերս: Ուրախացիր անարատ
Աստուածածին, հրաշափառ եւ բարձր քան զխորանն Մովսեսի կանգնեալ ի մէջ բանակին
Նբրայեցոց, զոր յաւրինեալ դրուագրեաց Բերսելիել: Իսկ զքեզ զարդարեալ պաճուճեաց
Հոգին սուրբ ի մէջ կաթողիկէ սուրբ եկեղեցոյ: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին,
զմուռ ծովային՝ զանուշահամ առբերելով զճգնաւորական եւ զտարժանելի լուծ կուսու-
թեան ընծայեցեր տիեզերաց, եւ զբազումս յորդորեցեր ի նեղն մտանել եւ յանձուկ պող-
ոտայն:

20բ՝ 25. Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, որ դու վերագանց ընծայեցեր շնորհս եւ պար-
գեւս աշխարհի՝ քան զշիղաբեր աղաւնին. զբանն Հաւր յորովայնի քում կրեցեր, որպէս
զցաւ իջեալ ի վերայ գեղման: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, տաճար շնչաւոր եւ
բնակարան // անճառելոյ բանին, քանզի ի քեզ տաղաւարեաց անճառաբար աթոռակից
բանն Նմմանուէլ, մանուկն ընդ մեզ գոյով անպարագրելին Աստուած: Ուրախացիր անա-

րատ Աստուածածին, արեւելք իմանալի արեգականն արդարութեան, որ վասն զթոյ
ողորմութեան Տեառն Աստուծոյ, որ արտածագեաց լոյս նստելոցս ի խաւարի, բարեձեւ ել
զչաւիղ զգայարանաց մերոց ի ճանապարհս խաղաղութեան: Ուրախացիր անարատ Աստ-
ուածածին, սրովք հոգեղէն քանզի յոր վեցթեւեան Սրովքէն ոչ իշխեին վերանայել՝ այլ
թեւաքաւելով ծածկելն զգէմս իւրեանց, այսաւր անծախաբար վառմամբ ունակացեալ
կրեցեր ի քում անապական որովայնիդ:

21ա՝ 26. Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, քերովքէ մարմնեղէն, քանզի զոր հրանիւթ եւ
բազմաչեա Քերովքէն. ոչ կարեին վեր հայել ի սոսկալի հուր աստուածութեանն, այսաւր ի
գիրկս քո բարձեալ տղա՝ մանուկ, զանստուեր եւ զմշտնջենաւոր լոյսն գերագանցեալ, ընդ
որ հիացեալ եւ սոսկացեալ զարմանային հրեղէն բանակք անմահիցն: Ուրախացիր անա-
րատ Աստուածածին, գեղմն անթանալի, զոր վերագոյնն ետես Գեղեովն, քանզի ստոր-
իջեալ յերկնից ի քեզ բնակեալ ունակացաւ ցաւըն անմահութեան, որ ի քէն ծաւալեալ
արբոյց համափիւռ տիեզերաց, որք երաժշտական ձայնիւ աւրհնեն զքեզ երգով եւ ցնծու-
թեամբ: Ուրախացիր անարատ Աստուածածին, լեառն լիմածին, զոր նախատեսեաց Դա-
նիէլ զան // սերմն ծնունդ քո, վէմ առանց ձեռնի հատեալ, զամբարձեալ չար պետութիւն
կործանեաց, եւ զհիմունս ե(կե)ղեցոյ կացուցեալ ի վերայ առաքելական վիմի: Հարսնա-
րան մարմնացելոյ բանին Աստուծոյ որ եկն ի բառնալ զմեզս աշխարհի:

27. Յաղխատախանութ մտաց մերոց, երաժշտական ձայնի ներբողեալ մատուցաք քեզ
ամեներջանիկ Աստուածածին, ընկալ որպէս զերկուս լուծայս այրոյն, ընդ բանապաճու-
ճան վարկանել, եւ բարեխաւսեա վասն մեր առ միածին որդիդ քո, զի փրկեսցէ զմեզ ի
հրոյն յաւիտենից եւ տացէ մեզ զերկնից արքայութիւն. որպէս զի արժանապէս միշտ
փառաւորեսցուք զամենասուրբ զերրորդութիւն այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից.
Ամեն:

Réjouis-toi Theotokos immaculée, rameau portant la fleur qui a surgi de la racine de Jessé, et
dont Isaïe a proclamé à l'avance (Is. 11,1) que grandissant il déploierait cette fleur de toi, bour-
geonnant jusqu'aux limites de l'univers, invitant les païens à une joie illimitée.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, urne d'or remplie de la manne céleste, verbe indicible des-
cendu des cieux, qui a planté sa tente en ton sein sans tache, qui n'a pas nourri seulement Israël,
mais le monde entier, depuis la naissance jusqu'à l'extrémité de l'univers.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, candélabre d'or, qui possèdes en toi intégralement les sept
flambeaux de grâce de l'Esprit saint resplendissant, et scintillant toujours et continuellement de
rayons éclatants, tu illumines la fiancée la sainte Eglise.

24. Réjouis-toi Theotokos immaculée, réservoir d'encens, car de toi nous est apporté le parfum
du salut le Christ, et tu nous a purifiés pour être la bonne odeur de la vie dans la vie, étant nés à
nouveau par la vasque sainte pour être héritiers du Père et cohéritiers du Christ (Rom. 8,17).

Réjouis-toi Theotokos immaculée, source pleine de toute pureté plus que la source qui coule de
l'Eden et d'où bouillonne pour nous en abondance l'eau salvatrice, qui éveille l'univers en l'irri-
guant.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, brillante et plus haute que la tente plantée par Moïse au mi-
lieu du camp des Hébreux, que Berseliel a tracé comme modèle (Ex. 31,2); or toi l'Esprit saint
t'a recouverte admirablement au milieu de la sainte Eglise catholique.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, en apportant la myrrhe océane, la douceur de l'ascèse, tu as
introduit dans l'univers la dissolution d'une virginité laborieuse et tu en as dirigé beaucoup vers
l'entrée étroite et le chemin difficile.

25. Réjouis-toi Theotokos immaculée, les grâces sublimes et les dons que tu as offerts au mon-
de plus que la colombe portant le rameau (Gen. 8,11), tu a reçu le Verbe du Père en ton sein
comme la rosée descend du ciel sur la toison.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, temple animé et habitation du Verbe indicible, car en toi a
dressé sa tente indiciblement le Verbe qui partage le trône, l'enfant Emmanuel, pour demeurer
avec nous Dieu indéfinissable.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, orient noétique du soleil de justice, qui à cause de la compas-
sion miséricordieuse du Seigneur Dieu qui fit surgir sa lumière sur ceux qui étaient assis dans
les ténèbres (Is. 9,2), est sorti gracieusement par la route que nous avons à suivre dans le che-
min de la paix.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, séraphin aérien, car celui que les séraphins à six ailes ne pou-
vaient regarder, mais qui du voile de leurs ailes se cachent le visage, aujourd'hui sans te consu-
mer en flammes tu le contiens et l'a reçu en ton sein incorruptible.

26. Réjouis-toi Theotokos immaculée, chérubin charnel, car celui que les chérubins faits de feu
et aux yeux multiples ne peuvent observer d'en bas dans le feu redoutable de la divinité, au-
jourd'hui tu le portes petit enfant dans les bras, la lumière suprême sans ombre et permanente,
devant qui tressaillent et tremblent les campements ignés des immortels.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, toison qui n'a pas été trempée, que Gédéon a vue d'en haut,
car celui qui est descendu des cieux a habité en toi, il a été reçu rosée d'immortalité qui jaillis-
sant de toi abreuve l'univers entier, qui te loue d'une voix mélodieuse avec des cantiques exul-
tants.

Réjouis-toi Theotokos immaculée, montagne engendrant le rocher, que Daniel a vu à l'avance,
ta mise au monde sans semence, le rocher taillé sans les mains (Dan. 2,34), et en tombant il a
détruit le royaume pervers, et a établi les fondements de l'Eglise sur la pierre apostolique (Matt.
16,18), le lieu des noces du Verbe de Dieu incarné qui est venu emporter les péchés du monde.

27. A partir de la pauvre échoppe de notre intelligence, nous t'avons offert ce panégyrique
d'une voix lyrique, à toi toute bienheureuse Theotokos, reçois-le comme les deux oboles de la
d'une voix lyrique, à toi toute bienheureuse Theotokos, reçois-le comme les deux oboles de la
veuve, à estimer pour leur délicatesse, et intercède pour nous auprès de ton Fils unique pour
qu'il nous sauve du feu éternel et nous donne le royaume des cieux, afin que nous glorifiions tou-
jours dignement la toute sainte Trinité, maintenant et toujours et dans les siècles des siècles.
Amen.